USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Evy Šonkové a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobce: **V. A. T.**, zast. Mgr. Janem Jiříčkem, advokátem, se sídlem Legionářů 947/2b, Praha 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 6. 2024, č. j. OAM-409/ZA-ZA12-HA15-2024, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 8. 2024, č. j. 35 Az 13/2024-19,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobce je státním občanem Vietnamské socialistické republiky. V tomto státě si zapůjčil finanční prostředky od soukromých osob. Dne 23. 1. 2023 požádal v České republice o udělení mezinárodní ochrany (dále jen „první žádost“), kterou odůvodnil tím, že mu v zemi jeho původu hrozí nebezpečí ze strany věřitelů, kteří mu vyhrožují. Žalovaný rozhodnutím ze dne 20. 4. 2023 neudělil žalobci žádnou z forem mezinárodní ochrany. Následně podaná žaloba byla zamítnuta a kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná.

[2] Poté žalobce podal dne 18. 3. 2024 další žádost o udělení mezinárodní ochrany (dále jen „druhá žádost“), kterou rovněž odůvodnil hrozícím nebezpečím ze strany věřitelů. Nově však tvrdil, že během jeho pobytu v Rumunsku ho věřitelé v roce 2020 našli a fyzicky napadli. Tuto událost však nenahlásil rumunské policii. Nově rovněž uvedl, že nemá ve své zemi původu zázemí a že si přeje zůstat v České republice, kde se cítí bezpečně a dodržuje zdejší zákony.

[3] Žalovaný rozhodnutím ze dne 11. 6. 2024, č. j. OAM-409/ZA-ZA12-HA15-2024 (dále jen „napadené rozhodnutí“), zastavil řízení o druhé žádosti pro nepřípustnost podle § 25 písm. i) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve spojení s § 10a odst. 1 písm. e) téhož zákona. Nové skutečnosti, které žalobce v druhé žádosti uvedl, neodůvodňují její věcné posouzení. Žalobce nesdělil v řízení o první žádosti, že byl napaden v Rumunsku, ačkoliv tak mohl učinit. Ani nové skutečnosti spočívající v tom, že chce zůstat v České republice, kde se cítí bezpečně, a že ve své zemi původu nemá žádné zázemí, neodůvodňují věcné posouzení žádosti.

[4] Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“), který ji v záhlaví označeným rozsudkem zamítl.

[5] Krajský soud uvedl, že žalobce druhou žádost zčásti odůvodnil stejně jako první žádost. Nové důvody, které sdělil v druhé žádosti, mohl žalobce uvést již v řízení o první žádosti. Část nových důvodů navíc nebyla z hlediska mezinárodní ochrany relevantní.

[6] Nově uvedená skutečnost spočívající ve fyzickém napadení žalobce jeho věřiteli v Rumunsku se udála ještě před podáním první žádosti. Stejně tak žalobce mohl žalovanému sdělit již v řízení o první žádosti, že nemá ve své zemi původu zázemí. Navíc ekonomické problémy žadatele v zemi původu nelze bez přistoupení dalších okolností považovat za důvod pro udělení mezinárodní ochrany. Důvodem pro opakované věcné posouzení žádosti nemohla být ani skutečnost, že žalobce si přeje zůstat v České republice, protože se zde cítí bezpečně a dodržuje zdejší zákony.

[7] Ze správního spisu nevyplynula žádná podstatná změna okolností oproti řízení o první žádosti. Krajský soud se neztotožnil s žalobcem v tom, že jej žalovaný řádně nepoučil. Žalobci byla dne 21. 3. 2024 dána možnost vyjádřit se k žádosti a byla mu položena sada různých otázek. Žalobci byla rovněž poskytnuta možnost seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí a případně je i doplnit. Žalovaný neměl povinnost žalobce poučit o tom, že jeho tvrzení či důkazy nejsou dostatečné.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[8] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost, se kterou spojil návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[9] Stěžovatel uvedl, že žalovaný napadené rozhodnutí nedostatečně odůvodnil a řádně nezjistil skutkový stav věci. Rovněž dostatečně neposoudil otázku hrozby vážné újmy, která stěžovateli a jeho rodině hrozí v zemi původu. Stěžovatel poukázal na nesprávnou aplikaci § 11a zákona o azylu. V řízení o první žádosti totiž nebyl řádně poučen, že uvedená tvrzení a předložené důkazy nejsou úplné nebo dostatečné pro udělení mezinárodní ochrany. Stěžovatel měl za to, že jeho první žádost má všechny náležitosti pro to, aby mu byla mezinárodní ochrana udělena. Pokud žalovaný stěžovatele nepoučil, že tomu tak není, pak neuvedení všech relevantních skutečností nebylo zaviněno stěžovatelem, ale jde o pochybení žalovaného. V důsledku toho měl žalovaný věcně přezkoumat všechny skutečnosti uvedené v druhé žádosti.

[10] Stěžovateli hrozí v případě návratu do země původu vážná újma v podobě mučení, nelidského zacházení, případně i smrt. O tomto závěru svědčí i to, že byl v Rumunsku fyzicky napaden svými věřiteli. Vnitrostátní ochrana v zemi jeho původu je nedostupná kvůli vysoké míře korupce a propojení veřejné moci s organizovaným zločinem.

[11] Žalovaný ve vyjádření setrval na svých závěrech uvedených v napadeném rozhodnutí a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl, případně odmítl pro nepřijatelnost.

III. Posouzení kasační stížnosti

[12] Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) nejprve posoudil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Vzhledem k tomu, že v předcházejícím soudním řízení rozhodoval specializovaný samosoudce, musí soud dle § 104a odst. 1 s. ř. s. dále posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud tomu tak není, odmítne ji pro nepřijatelnost. Kritéria přijatelnosti kasační stížnosti NSS vymezil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. Kasační stížnost je přijatelná, pokud (i) se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny jeho judikaturou, (ii) se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, (iii) je třeba učinit judikaturní odklon, a (iv) by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Žádný z těchto důvodů přijatelnosti není naplněn.

[13] Stěžovatel k přesahu vlastních zájmů uvádí, že rozsudek krajského soudu otevírá obecnější právní otázky týkající se procesu posuzování nových skutečností v opakovaných žádostech o udělení mezinárodní ochrany. Setrvání na závěrech v tomto rozsudku uvedených by mohlo vést k nesprávnému zastavení dalších žádostí o mezinárodní ochranu u cizinců, kteří nebyli v řízení o první žádosti poučeni, že jimi uvedené důvody podání žádosti nejsou dostatečné pro udělení mezinárodní ochrany. Taková situace by mohla vést k systematickému porušování práv cizinců v obdobné situaci, což by mělo závažný dopad na aplikační praxi v oblasti mezinárodní ochrany. Rozhodnutí o posuzované kasační stížnosti tedy nemá význam pouze pro stěžovatele, ale může ovlivnit dodržování procesních práv žadatelů o mezinárodní ochranu v obdobných případech a přispět k zajištění spravedlivého postupu v řízeních o opakovaných žádostech.

[14] NSS konstatuje, že kasační stížnost se netýká právních otázek, které by nebyly judikaturou NSS řešeny nebo byly řešeny rozdílně, ani nevyvolává potřebu judikaturního odklonu. Není proto možné uvažovat o přijatelnosti dle prvních tří výše popsaných důvodů. Stěžovatel v kasační stížnosti brojí proti pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do jeho hmotněprávního postavení. NSS tak musí zkoumat, jestli krajský soud v napadeném rozsudku pochybil, zda se jednalo o zásadní pochybení a jestli toto pochybení mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[15] NSS se zabýval tvrzenou nepřezkoumatelností rozsudku krajského soudu a napadeného rozhodnutí. Jedná se totiž o vadu, k níž je NSS povinen přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Rozsudek krajského soudu ani napadené rozhodnutí netrpí *prima facie* vadou nesrozumitelnosti ani nedostatku důvodů ve smyslu ustálené judikatury NSS (viz např. rozsudky ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Azs 94/2007-107, nebo ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76). NSS zdůrazňuje, že se žalovaný musel v řízení o opakované žádosti zabývat pouze tvrzeními, která lze považovat za přípustná podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona o azylu (viz rozsudky NSS ze dne 20. 11. 2009, č. j. 1 Azs 104/2008-61, nebo ze dne 30. 6. 2009, č. j. 4 Azs 23/2009-64). Napadené rozhodnutí je plně srozumitelné a nechybí v něm ani konkrétní důvody, pro které žalovaný shledal opakovanou žádost nepřípustnou.

[16] Rozšířený senát NSS vymezil v rozsudku ze dne 6. 3. 2012, č. j. 3 Azs 6/2011-96, č. 2642/2012 Sb. NSS, tři podmínky, které musí splňovat rozhodnutí, jímž bylo zastaveno řízení o opakované žádosti. Toto rozhodnutí „*musí vždy obsahovat zdůvodněný závěr správního orgánu o tom, že 1) žadatel v opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany neuvádí žádné nové skutečnosti či zjištění relevantní z hlediska azylu nebo doplňkové ochrany, resp. 2) pokud takové skutečnosti či zjištění uvádí, pak pouze takové, které mohl uplatnit již v předchozí žádosti, a 3) že nedošlo k takové zásadní změně situace v zemi původu, která by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Správnost těchto závěrů správního orgánu podléhá v plném rozsahu kognici správních soudů v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu o zastavení řízení pro nepřípustnost opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany.*“

[17] NSS se rovněž opakovaně vyjádřil k rozložení břemene tvrzení a důkazního břemene v řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany. V rozsudku ze dne 7. 12. 2005, č. j. 4 Azs 151/2005-86, uvedl že „*zatímco důkazní břemeno může v některých případech nést i správní orgán, povinnost tvrzení leží vždy na žadateli o azyl. Představa, že by správní orgán sám zjišťoval pronásledování či potenciální ohrožení žadatele o azyl v zemi jeho původu, je zcela nereálná. Jedině žadatel sám nejlépe ví, z jakých důvodů svou zemi původu opustil, zda byl pronásledován a z jakých důvodů. V průběhu řízení o udělení azylu musí žadatel uvést veškeré relevantní důvody, na základě kterých poté správní orgán jeho žádost posoudí.*“ V rozsudcích ze dne 20. 7. 2006, č. j. 2 Azs 306/2005-55, či ze dne 23. 9. 2024, č. j. 5 Azs 144/2024-31, NSS zdůraznil, že žalovaný nemá povinnost domýšlet právně relevantní důvody pro udělení mezinárodní ochrany žadatelem neuplatněné a posléze k těmto důvodům z vlastní iniciativy vyhledávat a opatřovat důkazy, které by mohly svědčit ve prospěch žadatele. Povinnost zjistit skutečný stav věci má žalovaný pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl. Klíčovým zdrojem informací je tak vždy azylový příběh vylíčený žadatelem (viz rozsudek ze dne 22. 1. 2020, č. j. 6 Azs 109/2019-74). Pokud žadatel neuvedl všechny důvody své žádosti, jedná se o skutečnost přičitatelnou pouze jemu (viz též např. usnesení NSS ze dne 11. 12. 2015, č. j. 5 Azs 134/2014-48, ze dne 19. 1. 2017, č. j. 2 Azs 272/2016-47, ze dne 16. 1. 2019, č. j. 8 Azs 239/2018-39, nebo rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2016, č. j. 1 Azs 214/2016-32).

[18] Žalovaný je povinen poskytnout žadateli o mezinárodní ochranu poučení o procesních právech v souvislosti s prováděnými úkony. Není však povinen poučovat ho, že jím uvedené důvody žádosti nepostačují pro udělení některé z forem mezinárodní

ochrany (viz rozsudky NSS ze dne 18. 12. 2003, č. j. 5 Azs 24/2003-42, ze dne 26. 4. 2007, č. j. 5 Azs 84/2006-82, ze dne 28. 2. 2011, č. j. 8 Azs 1/2011-82, a ze dne 12. 1. 2024, č. j. 5 Azs 120/2023-24, dále viz usnesení ze dne 5. 9. 2024, č. j. 5 Azs 192/2024-32, srov. též rozsudek ze dne 13. 2. 2020, č. j. 7 Azs 242/2019-28).

[19] V návaznosti na tato východiska se NSS vyjádřil i k poučovací povinnosti ve vztahu k opakované žádosti o mezinárodní ochranu. V usnesení ze dne 16. 9. 2021, č. j. 10 Azs 226/2021-36, uvedl, že „*[p]oučovací povinnost správního orgánu nezahrnuje poskytování komplexního návodu, co by měl a mohl účastník činit, aby dosáhl pozitivního rozhodnutí o žádosti, ale pouze pomoc k tomu, aby mohl dát zákonem stanoveným způsobem najevo, co hodlá v řízení činit.* ***Žalovaný tedy nemusel stěžovateli dávat rady, co má tvrdit, aby se dobral věcného projednání žádosti.*** *Žalovaný nepochybil, když stěžovateli nesdělil, že jeho žádost bude věcně projednána, jen uvede-li nové skutečnosti ve smyslu § 11a odst. 1 zákona o azylu. Jak k tomu vysvětlil krajský soud,* ***předpokládá se přece, že žadatel o mezinárodní ochranu uvede veškeré důvody, které považuje pro udělení mezinárodní ochrany za významné.***“ (zvýraznění doplněno).

[20] Stěžovatel v kasační stížnosti zcela v obecné rovině namítá, že nedostatek poučení o procesních povinnostech žadatele v řízení o první žádosti může mít za následek přípustnost opakované žádosti, třebaže se zakládá na skutečnostech, které mohly být žadateli známy již během řízení o první žádosti. Netvrdí nicméně, že by žalovaný v řízení o první žádosti pochybil v tom směru, že by jej nepoučil o povinnosti uvést všechny skutečnosti, pro něž požádal o mezinárodní ochranu, nevedl s ním pohovor, nedotazoval se ho během pohovoru na všechny relevantní skutečnosti, zkrátka způsobil, že stěžovatel neměl možnost uvést vše, co považuje za relevantní z hlediska udělení mezinárodní ochrany. Stěžovatel pouze vysvětluje, že v první žádosti „*nové důvody pro udělení ochrany neuvedl, protože byl v domnění, že důvody, které uvedl, jsou zcela dostačující pro udělení mezinárodní ochrany*“. Žalovanému vytýká, že jej nepoučil, že „*jeho žádost je co do materiální stránky neúplná a že trpí nedostatky. Taktéž ho nepoučil o následcích neodstranění nedostatků jeho žádosti. Stěžovatel má za to, že nebylo tedy jeho zaviněním, že tyto důvody neuvedl ve své právní žádosti*“.

[21] K tomu je třeba uvést, že první žádost o udělení mezinárodní ochrany netrpěla žádnými formálními nedostatky, které by bránily jejímu věcnému projednání a které by měl žalovaný pomoct stěžovateli odstranit. Žalovaný první žádost věcně projednal a rozhodl o ní meritorním způsobem. Vadami netrpěla ani druhá žádost. Zastavení řízení o této žádosti není důsledkem jejích vad, nýbrž toho, že s ohledem na povahu uvedených skutečností a zjištění byla nepřípustná. Požadavek stěžovatele, aby byl v řízení o první žádosti poučen, že uvedené důvody žádosti jsou nedostatečné pro udělení mezinárodní ochrany, je v rozporu s výše citovanými závěry ustálené judikatury NSS. Ostatně pokud měl stěžovatel za to, že žalovaný v řízení o první žádosti nedostál své poučovací povinnosti, měl tuto vadu řízení namítat v žalobě proti rozhodnutí o první žádosti, což neučinil. Neunesení břemene tvrzení žadatel nemůže zhojit pomocí podání opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany (viz usnesení NSS ze dne 4. 10. 2018, č. j. 5 Azs 181/2018-45, nebo ze dne 19. 4. 2024, č. j 4 Azs 29/2024-33).

[22] Co se týče tvrzení, že stěžovatel byl napaden svými věřiteli v Rumunsku, jedná se o novou informaci, kterou stěžovatel v řízení o první žádosti nezmínil. Je přitom zřejmé, že

se jedná o skutečnost, kterou mohl uvést již ve své první žádosti, protože se udála ještě před jejím podáním. Stejně tak stěžovatel mohl již v první žádosti tvrdit, že v zemi svého původu nemá zázemí a že se v České republice cítí bezpečně a dodržuje zdejší zákony; tyto skutečnosti navíc nejsou relevantní z pohledu azylu podle § 12 ani doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Opakovaná žádost byla podána jen cca 14 měsíců po podání první žádosti a cca 9 měsíců po vydání rozhodnutí o první žádosti, přičemž stěžovatel neuvedl nic, co by se mělo v mezidobí změnit, ať již ve vztahu k jeho osobnímu příběhu, nebo ve vztahu k obecným poměrům v zemi původu.

[23] Výlučně vinou stěžovatele nebyly skutečnosti uplatněné teprve v druhé žádosti předmětem posouzení již v řízení o první žádosti. Proto nelze nově tvrzené skutečnosti považovat za nové skutečnosti či zjištění ve smyslu § 11a odst. 1 zákona o azylu. Poukazuje-li stěžovatel na to, že jsou v jeho případě dány důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, míjí se jeho argumentace s rozhodovacími důvody žalovaného, jenž neshledal druhou žádost přípustnou, tedy azylovým příběhem stěžovatele se znovu věcně nezabýval.

[24] Právní otázky vymezené stěžovatelem v kasační stížnosti jsou v judikatuře NSS vyřešeny, judikatura je jednotná, není třeba se od ní odchýlit a krajský soud se nedopustil žádného pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Kasační stížnost tak nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a proto není přijatelná.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Jelikož je kasační stížnost nepřijatelná, NSS ji odmítl podle § 104a odst. 1 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že NSS rozhodl ve věci bezodkladně po provedení nezbytných úkonů, nezabýval se návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[26] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1 větou první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. (usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS). Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, protože ve věci neměl úspěch. Procesně úspěšnému žalovanému nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. října 2024

Tomáš Kocourek
předseda senátu